

גיליון מס' 281 פרשת בהעלתך
תשע"ח שנה שישית

גליון זה יוצא לע"נ
שלמה יצחק בן אברהם ז"ל
נלב"ע י"ז סיון תשע"ז
תנצב"ה

דברי שי"ח

ממרן שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

על הפרשה

"עד ירכה עד פרחה מקשה היא" (ה,ד)

במנחות כ"ט א' למדו מכאן שהי' עוד פרח א' סמוך לירכה חוץ מהח' פרחים המנויין בפ' תרומה, ולכאורה צ"ע למה כתבה תורה פרח זה כאן ולא כתבתו בפ' תרומה עם שאר הפרחים, וגם כל הפסוק וזה מעשה המנורה לכאורה אין מקומו כאן רק בפ' תרומה דכאן מיירי בסדר ההדלקה ולא בעשיית המנורה. והנה במנחות כ"ח א' תניא מנורה היתה באה מן העשת מן הזהב עשאה מן הגרוטאות פסולה דכתיב מקשה מקשה לעכב משאר מיני מתכות כשרה דדרשינן באה זהב באה ככר גביעין כפתורין ופרחים אינה באה זהב אינה באה וגו', ואח"כ מייתי ברייתא באה זהב באה מקשה אינה באה זהב אינה באה מקשה ולכאורה ברייתא זו סותרת לברייתא דלעיל דבאה מגרוטאות פסולה ומשמע אף משאר מיני מתכות. וצריך לדחוק לרש"י דלעיל לא מיירי אלא בבאה זהב ואז מקשה מעכב ולא גרוטאות משא"כ בשאר מתכות ולפ"ז זהב גרוטאות גרע משאר מתכות ופסול גם דיעבד. אבל הרמב"ם כתב ברפ"ג מביה"ב מנורה הבאה זהב תהי' כולה ככר עם נרותי' ותהי' כולה מקשה עם העשתות ושל שאר מיני מתכות אין מקפידין על משקלה ואם היתה חלולה כשרה ואין עושין אותה לעולם מן הגרוטאות בין שהיתה של זהב בין שהיתה של שאר מיני מתכות ומבואר דהרמב"ם מפרש דבתרי עיניי מקשה מיירי דברייתא קמייתא מיירי למעוטי גרוטאות וזה אין חילוק בין זהב לשאר מתכות וברייתא השני' מיירי במקשה ולא חלולה ובזה דוקא באה זהב וכ"כ הכ"מ, ולפ"ז מ"ש בסוגיא דתרי מקשה דבהעלתך אתי חד לומר באה זהב באה מקשה אין באה זהב אין באה מקשה וחד למעוטי חצוצרות דכשרין מגרוטאות ע"ש א"כ קרא מיירי בתרי מיני מקשה וזה מעשה המנורה מקשה היא הכונה מקשה ולא חלולה כדרשינן מינה באה זהב באה מקשה כו' וסיפא דקרא עד ירכה עד פרחה מקשה היא דממעט חצוצרות דכשר מגרוטאות מיירי במקשה למעוטי גרוטאות [והכריחו לזה דהא חצוצרות ע"כ היו חלולין], ולפי זה י"ל דקרא כאן בא לומר דברים המעכבים במנורה דאל"ה אין יוצאין בה מצות הדלקה וקאמר וזה מעשה המנורה מקשה זהב דהיינו אם היא זהב צריכה להיות מקשה ולא חלולה ואם אינה זהב עכ"פ עד ירכה עד פרחה מקשה היא ולא גרוטאות, ולפי"ז י"ל דפרח זה מעכב גם בשאר מיני מתכות ואין דינו כשאר הפרחים שא"צ לעשותם אלא אם כן באה זהב כדרשינן במנחות שם מדכתיב זהב גביעי' כפתורי' ופרחי' באה זהב באה גביעים כו' אבל האי פרח דלא כתיב התם דינו כמו ירכה דמעכב אף בשאר מיני מתכות דהא ליכא מיעוט למעוטי ולכך כתבתו התורה כאן. (ועמש"כ עוד במלכים א' פמ"ט ד"ה ואת).

(טעמא דקרא)

עלי שי"ח

"אוכלי המן בדורנו"

כמה מתאים בימים שאחרי חג השבועות, שנסמך לפרשה העוסקת בענייני אכילת המן. כבר המליצו חכמי הדורות שאותם אברכים היושבים ולומדים כל היום הם כאוכלי המן בדורנו, כי בדרך הטבע כשהבעל מביא מילגה זעומה מן הכולל, קשה מאוד לפרנס מזה משפחה עם ילדים, ושלא לדבר על נישואי הילדים, ועל אף הכל אנו חוזים בפלא הנורא: שנים על גבי שנים שאלפי אברכים כ"י עמלים בתורה והקב"ה זן אותם באופן פלאי, והברכה שרויה במזונם כמו אוכלי המן בשעתו שהשליכו יהבם על ה' והיה להם כל צרכם, לא הסרו כלום.

מאז היותו לאיש, איזוה רבינו שליט"א לשים לפניו כל חייו את מרכז החיים: לימוד התורה. רבינו הוא אברך במלא מובן המילה. בשלושת הסדרים הוא לומד, בלי שום משרה כל שהיא או תפקיד מיוחד, הוא לומד על פי סדר מיוחד שקבע לעצמו. ודבר שפתים אך למחסור בשקידתו הנוראה בזה בלי שום רפיון או חולשה.

עד לשנים האחרונות. היה צועד לכולל חזון איש בבני ברק, שם יושב בשעות הבוקר ואחרי צהרים והוגה בתורה הקדו' ככל האברכים. בשלב מסוים היה יושב כבר רק חלק מהבוקר כי בחלקו השני כובד כסנדק בבריתות רבות. ובשעות אחרי צהרים היה לומד בחברותא עם כמה תלמידי חכמים שליט"א. ובשנים האחרונות שגבר עליו עול הציבור, היו פונים אליו אנשים בכל הזמן ונאלץ להסתגר בביתו וללמוד. לא מזמן הגיע אל רבינו אברך בשנות הארבעים ואמר שהוא לומד בכולל כבר שנים רבות ב"ה, ועכשיו הצייעו לו משרת מגיד שיעור בישיבה חדשה חוץ לעיר, והוא חושש ליטול על עצמו תפקיד זה כי אולי יגרום לו ביטול תורה הנסיעות וכו' ואולי גם לא יצליח שם וכבר עדיף לישאר בכולל וללמוד.

רבינו ענה לו: בנסיעות אין שום ביטול תורה כי אפשר ללמוד בדרך, ואם אתה חושש שלא תצליח הרי תמיד תוכל לחזור לכולל וללמוד... כשמגיעים לפני רבנו אברכים שונים לבקש עיצה על קושי הפרנסה ועול החיים, כי המילגה בכולל היא זעומה מאוד, הוא עונה בפליאה: נראה לך שאם לא תלמד יהיה לך יותר כסף? אדרבה, על ידי הלימוד תצליח יותר.

עם זאת הוא מעודד בדרכים שונות את האברכים שנצרכים, להשתדל לכלכל את הבית באופנים שונים: לאחד מהם הוא ייעץ ללמוד עם ילדים כדי שירוויח עוד קצת כסף, ולאחר ייעץ לכתוב ספר כדי שיתפרנס מזה, ועוד משרות של דברים שבקדושה. וכדאי לעיין בספרו אורחות יושר סימן כ"ט ערך תורה.

מסכת ע"ב ס"ה
ס'ב"ב

לע"נ ר' דוד יעקב ב"ר יהושע נלב"ע כ"ב סיון תש"נ תנצב"ה

והאיש משה עניו מאוד (יב, ג) - ענוותנותו של רבנו הגדול

היה זה לאחר פטירת הרבנית בת שבע ע"ה, והגיע רבנו הגראי"ל לנחם את רבנו יבדלח"ט בחוה"מ סוכות ושוחח עמו, ולאחר מכאן כשחזר לביתו אמר רבנו הגראי"ל בהתפעלות עצומה. הנה כל העולם כולו חרד למוצא פיו של מרן הגר"ק, והוא עצמו כולו עונה ולא מחזיק טובתיה לנפשיה כלל וכלל, הא אין זה פלא.

אלא היא הנותנת כל הדרגות שיש לאדם לגדול הוא בגודל מדת הענוה שיש בו, [וכמבואר ברוח חיים על משה רבנו שזכה לכל המעלות בזכות ענוה הגדולה].

בדומה לזאת שמענו ממרן הגרמי"ל צ"ל שאמר פעם שהנה כולם מתפללים כיצד זכה רבנו הגר"ק להגיע לדרגות הגבהות הללו, וכל אחר אומד דברים אחרים, ואני אומר שהכרתי אותו מקטנותו בעת שלמד אצלי בישיבה קטנה, שמכיון שיש בו מדות טובות יותר מכולן וטוב עין לכל אחד, ממילא זה נתן לו השגה בתורה ובכל ענין יותר מכולם.

ונביא מעט מהנהגת רבנו בדרכי הענוה:

תמיד שמפרסם רבנו איזה דבר מבקש בכל לשון שלא יסמכו עליו להלכה, וגם בהקדמה לספר דרך אמונה כותב שלא לסמוך עליו למעשה.

ועד כדי כך הקפיד על כך רבינו שביקש לעשות חותמת שיוכל לחתום על המכתבים: "חלילה לסמוך עלי למעשה על מה שאני עונה מקופיא".

ופ"א הוציא ח"א ספר מתשובות רבנו, והיו שטענו שאין הדברים מחוורים כל הצורך ויוצא בזה ח"ו חוסר כבוד לרבנו, ופנו לרבנו על כך ואמר להם מה אכפת להם מהכבוד שלי העיקר שיש ליהודי פרנסה ושטייגען מזה.

ופ"א שאלו לרבינו רואים אנו אנשים שחשבו עליהם שיוכלו להנהיג את כלל ישראל ולבסוף באמצע החיים נפסקה דרכם ולא הגיעו למה שחשבו שיגיעו השיב רבינו לזכות להנהיג את כלל ישראל צריך זכויות מיוחדות ובעיקר תלוי בענוה.

וסיפר נכדו: רבינו הראה לי שהיום השיב למכתבים שהצטברו הרבה ביחד מאיש אחד ובא וראה גודל מדותיו וענוה של רבינו שכתב לאברך יקר מירושלים שהצטבר הרבה מאד מכתבים שלו ולא יכל להשיב על הכל כיון שכתב לו הרבה מאד מכתבים ואינו יכול לענות על הכל ומבקש סליחתו ורואים שהוא גאון גדול בתורה וידיו רב לו והשיב לו על הערה אחת ושאלתי לרבנו מה זכה לכזה תואר הגאון הגדול! אמר רבינו בתמימות מה בכך גם לי כותבים כך.

רבינו אמר כמה פעמים בענוה אני אומר דרשה ביארציט חמשה רגעים אני אומר בקיצור אם אומר באריכות אף אחד לא יבוא לשמוע אותי.

באו לבקש מרבינו שיבא לכינוס חיזוק לבני הישיבות מוצש"ק ויקרא תשע"ג ואמרו אלפי בחורים מחכים לרבינו שיחזקם הגיב רבנו בפשטות לא יכול להיות כנראה טעיתם בכתובת.

אחד הנכדים שאל לרבינו אם פעם נבחן על הש"ס אמר בענוה שנס שלא בחנוהו כי אם כן היו רואים שאינו יודע כלום וסיפר שבישיבת תפארת ציון פעם בחן אותם החזו"א ומרוב התרגשות לא ידע.

רבינו מעולם לא סידר קידושין לאנשים ואמר בענוה שאינו יודע בטיב גיטין וקידושין ושנינו קידושין ו' א' כל שאינו יודע בטיב גיטין וקידושין לא יהי' לו עסק עמהן אמנם היה פעם אחת שסידר לנישואים שניים של תלמיד חכם שהפציר מאד ברבינו ואמר שמוכן לקחת אחריות על עצמו אם יהיה איזה בעיה הלכתית.

אמר לי רבינו שנוהג לומר בדרך כלל קל מלך נאמן והטעם כיון שאינו שומע את החזן או שגומר אחר החזן אמרתי לרבינו הרי מחכים לרבינו בק"ש אמר רבינו מה פתאום מחכים לי ובכלל איך ידעו מתי אני גומר נדמה שגם אבא היה נוהג כך. היה פעם שבאו להחתים את רבינו על מכתב המלצה לצדקה לאחד שנוסע לאמריקה כשיצא שאל רבינו בתמהון מי מכיר אותי באמריקה.

בסיום הש"ס ערב פסח תשע"ג השתתף ציבור גדול שאל רבינו מה יש כל כך הרבה בכורים כאן בעיר שצריכים סיום.

רבינו קיבל מפטיר בשבת הגדול תשע"ג כשחזר למקומו אמר לעצמו אני לא רב ולא אומר דרשה למה נתנו לי מפטיר?!

קבוצת ילדים באו להבחן אצל רבינו ופתחו כולם בברכת ברוך שחלק מחכמתו ליראיו' מיד אמר רבינו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'.

העולם מספר שפעם הגיע לרבינו נער צעיר שלא גדל לו זקן בינתיים ושאל האם יכול לצבוע התפילין של עצמו אמר לו רבינו זה שאלה תביא התפילין והצבע ואני אצבע לך וכך הוה אחר שהלך הנער הגיעו כל חברי כיתתו ושאלו אותה שאלה ורבינו ישב וצבע לכל הילדים את התפילין.

פעם אחת נכנס יהודי וביקש ברכה מהגר"ח כמו שאסרו חז"ל בבא בתרא דף קט"ז כל שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם אך הוסיף בקול ואמר רצוני בברכה כיון שהיא מועילה הגיב הגר"ח נכון זו גמרא מפורשת אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך. ומפי השמועה שבפעם נוספת כאשר פלוני ביקש בנוסח ברכות מועילות תמה רבנו ולחש בחיוב וכי כמה שיותר הדיוט הברכה מועילה יותר. ערב אחד פנה הגר"ח לאחד מבני המשפחה ואמר בתמיהה נכון שאמרו בגמרא בבא קמא צ"ג א' אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך ולכן אנשים באים לכאן אך עדיין לא מובן מדוע מחשיבים את הברכה כי כתוב רק שלא יהיה קל בעיניו ולא שיהי חשוב בעיניו.

פלוני ניגש להגר"ח וביקש כי חפץ בברכת צדיק אמר לו רבנו **אין זו הכתובת** האיש לא החשה והוסיף להפציר כי רצונו בברכתו של צדיק אמר לו רבנו **תפסיק לדבר שטיות**.

אשרי עין ראתה ריבוי המטרידים והמבקשים ורבנו עונה בסבלונות מרובה וללא כעס וטרונאי, בעונה ובחן.

מובא בס' כאיל תערוג: בחיי הגרא"מ שך אמר פעם רבנו לגר"א מן, שהנה בעל הטורים כותב בתחילת דברים (א, ג) 'בארבעים. ב' במסורה. ויהי בארבעים. מגן אם יראה ורומח בארבעים אלף בישראל (שופטים ה, ח). לומר אם יהיה ת"ח אחד בין ארבעים אלף אין צריכים לא מגן ולא רומח כי ת"ח מגין עליהם מאויביהם (תנדב"א פרק י), דאיירי התם בתלמידי חכמים שנאמר לבי לחקקי ישראל, והכא נמי כתיב בתריה (פסוק ה) ענין התורה שנאמר הואיל משה באר את התורה. והנה בבני ברק יש את הגרא"מ שך והגר"ח קניבסקי, נמצא שרוב תושבי בני ברק מוגנים. וכשסיפר הגר"א מן אח"כ את הדברים לרבנו הגר"ח קניבסקי לא זעו פניו לחיוב או לשלילה.

ידוע ומפורסם שרבינו שליט"א הורה לכל שואל במלחמת המפרץ בשנת תשנ"א שבבני ברק אין צורך לחבוש את מסכות הגז כי בבני ברק לא יפלו טילים ואחד חכם בעיניו שאלו מה יעשה אם יפול טיל בבני ברק וענה **אזי ידעו כולם שאיני יודע כלום ושאין בדברי ממש ויפסיקו לבוא אלי ואוכל ללמוד במנוחה**.

באחד מימי שיש הגיע הגאון ר' אברהם גנחובסקי זצ"ל לביתו של הגאון ר' חיים קניבסקי שליט"א במקום המתינו כבר מספר אנשים נכדו של ר' חיים הכניס את הגאון ר' אברהם לפניו והודי שלא הכירו זעם על עקיפת התור כנראה שר' חיים עצמו גם הבחין בכך וכאשר ר' אברהם שהה בחדר אמר לפתע את הדברים דלהלן התורה אומרת ויקרא משה להושע בן נון יהושע ובינותן תירגם וכד חמא משה ענותנותיה קרא משה להושע בן נון יהושע נשאלת השאלה מה ענין ענוה לכאן וכתב בספר אוהב ישראל ליקוטים פ' שלח דאיתא במדרש כי תחיית המתים תהיה על פי סדר אלפא ביתא הנקראים באות א' יקומו ראשונה אחריהם ב' ג' וכו' א"ב נמצא לכאורה שכאשר נוספה ליהושע האות י' הוא יקום מאוחר יותר לתחיית המתים אבל כיון דאיתא עוד שהענוים יוקדמו ויקומו שלא לפי סדר א' ב' לכן יכול היה לקרוא לו יהושע מבואר מזה אמר הגר"ח שהענוים ללא תור וללא סדר.

ז' אדר ב' תשס"ג. אמר לי רבנו היום בבוקר: **אחד שלח לי מכתב, ועינתי לו תשובה ושוב כתב לי שתשובתי אינה נכונה, וכתבתי לו שטעיתי. ושוב ביקשני להדפיס את כל המכתבים ששלח אלי ורצה להדפיס גם את הנ"ל ואמרת לי כיון שטעיתי למה לך להדפיס זאת, ושוב התחרטתי ואמרת לי שידפיס את זה גם כן, אדרבא, שיראו שטעיתי ועל ידי זה יידעו שלא יסמכו עלי למעשה.**

מכתב

לכ' מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א.

בתחילת השנה התבטאתי ביטוי שלא לכבודו של מרן שליט"א (היו ב' פעמים כאלו) ולא היה זה בקשר ישיר למחלוקת שהשתוללה אז, אם כי בעקבות זה - אני ממושמע לדברי מרן שליט"א ורק ב' משפטים יצאו מפי, ונפשי בשאלתי לבקש מחילה. ע"כ המכתב.

תשובה: **אדרבא טוב שדיבר עלי, אינו צריך שום מחילה, תאמר לו יישר כח.**

ה' חוהמ"ס תשס"ד. אמרתי כי ביקשו שכיון שמתקיימת שמחת בית השואבה של 480 יתומים בוגשל ומאד ביקשו שרבנו יבוא, והסכים. נסעתי עמו ובקשתי שידבר, ואמר אני לא אדבר תדבר אתה בשליחותי. שאלתי מה לדבר, ואמר מה שתדבר זה טוב. כאשר יצאנו היו דחיפות נוראות וכן בכניסה. **אמר רבנו, אני לא אוהב ללכת למקומות כאלו, אני אוהב ללכת למקומות שנכנסים בשקט ויוצאים בשקט. אצל אבא בשנים אחרונות בשריפת חמץ היו באים ילדים ונדחפים ומאז שלח שליח לשרוף את חמצו ולא יצא בעצמו.**

רשימות מביטויים של ענוה של רבנו - ענוה בטבע - עניו מכל האדם.

היה רבב על זקנו של רבנו ורמזתי על כך באומרי: מה הדין רבב על זקנו, לא על בגדו? תגובה: **אבל יש שם תנאי שאולי לא שייך...** איזה תנאי? **תלמיד חכם.** אחד נכנס לרבנו, שנתן לו כבר פעם אחת ברכה ולא כל כך עזר, וביקש שיהיה צדיק גוזר וגוי. תגובה: **הרי אתה רואה אסיו א'שווכער צדיק שהרי לא עזר.**

למחרת בבוקר אמרתי שהדחיפות הללו הן דבר טוב, שהדור שלנו צריך את זה. תגובה: **אבל הם לא יודעים את מי לכבד.** ה' בראשית כ"ז תשרי תשס"ד. ספרתי לרבנו שחתי שיחי היה בתורנות אצל סבו מרן הגר"ש והוא ביקש ממנו את ה"נחל איתן", ועיין בספר כשעה שלימה. **תגובה: מסתמא מצא שם הרבה טעויות.**

ה' פנחס י"ז תמוז תשס"ב. כתבתי מכתב ציבורי בשם רבנו, וכתבתי "מורי ורבי" אמר לי רבנו בכעס רציני: **זה שקר, אתה יודע יותר ממני.**

ילד הראה לרבנו פתק בו כתוב "אני רוצה להיות כמו הרב שליט"א", רבנו מיד קפץ והגיב: **רחמנא ליצלן.**

ד' חוהמ"ס תשס"ד. אמש היה רבנו בכותל בערב והיו דחיפות נוראות ממש.

פְּהַדְּהָ הַיּוּמִי פֶּה בענין קבלת הדם בכלי שרת

זבחים מ"ז ב' נמצאת אתה אומר אשם מצורע שני כהנים מקבלין את דמו אחד ביד ואחד בכלי זה שקיבלו בכלי בא לו אצל מזבח וזה שקיבלו ביד בא לו אצל מצורע. מבו' בגמ' דהדם שזרק ע"ג המזבח צריך קבלה בכלי שרת ומה שזרק ע"ג מצורע א"צ קבלה בכלי שרת, וצ"ע דבקרא ס"פ משפטים (שמות כ"ד ו') כתיב ויקח משה חצי הדם וישם באגנות וחצי הדם זרק על המזבח משמע דמה שזרק ע"ג העם הוצרך קבלה בכלי שרת ומה שזרק ע"ג המזבח לא הוצרך קבלה וי"ל דאשם מצורע שבא לכפרה [אע"ג דאמר' בכריתות (כ"ו א') שלא לכפרה אתה אלא לאשתרוי בקדשים מ"מ מקופיא מכפר דרק באשם נזיר אמרו שם (כ"ז א') דלכטלה אתי אע"ג שמתירו בין ע"ש צריך קבלה בכלי שרת כמו כל חטאת ואשם, אבל קרא דקאי גבי זבחי שלמי ציבור דלא אתי לכפרה א"צ קבלה בכלי שרת וההזאה על העם הי' כעין הזאה במי חטאת כמבו' ביבמות (מ"ו ב'), ואף דגם הזאה במי חטאת צריך מכלי אבל א"צ כלי שרת לכן לא כתבה קרא [מיהו לקמן (צ"ב ב') משמע שהאגנות היו לצורך הזריקה וי"ל].

(טעמא דקרא פ' משפטים ד"ה ויקח)

"מענייני הפרשה"

יסודות והכונה מעשית לחיי אמונה בכספים ופרנסה

יהודי פלוני היה לו סכום גדול מאד ורצה להפקיד בגמ"ח, אמרה לו אשתו הנה בעוד כמה שנים נחתן ילדים וערך הכסף ירד, נקנה כבר עכשיו דירות. אך הוא אמר לה אל תדברי איתי בזה, ונתן את הכסף להפקדה בגמ"ח. הגיע הזמן לחתן וכעת בשנה זו בקושי אפשר לרכוש מהכסף ב' דירות, ונעשה בעיה בשלום בית, היא טוענת שעשה שטות.

לומר לה, כי אין זה מדרך ההשתדלות לדאוג לכך כמה שנים קודם. ולכן בלי ספק לא היה לו פרוטה אחת נוספת, גם אם היה קונה דירות. כמה שנגזר עליו זה מה שהיה לו, פרוטה לא יותר!

אמרת. סיפר לי הג"ר ניסן גולדברג, אודות פלוני שהיה לו סכום כסף גדול והציעו לו להשקיע בכמה עסקים גדולים, אך הוא הניח את כל הכספים בגמ"ח כדי שיקיימו בהם מצוות גמילות חסדים, חלפו הרבה שנים ולקראת נישואי בנותיו הוציא את הכסף, והנה שווי הכסף היה עשירית בערך ממה שהיה לו בשעתו, אך היתה לו סיעתא דשמיא ניסים גלויים שלקח חתנים ת"ח ועם כל זאת הצד של הבחור נתן את הרוב (ההיפך מהנהוג בקהילות), והודה לה' על כך, ואמר היהודי (שהסתלק בשנת תשע"ו בשיבה טובה): ה' חסך ממני אפילו את בלבול הראש של ההשקעה - היכן להשקיע וכיצד להשקיע. ע"כ. רבנו התרגש לשמע הדברים. א.ה. ע"י בבא מציעא דף ע"א "כל מי שיש לו מעות ומלוה אותן שלא ריבית וכו' עושה אלה לא ימוט לעולם".

הסיעתא דשמיא האמורה לעיל, אינה מחייבת להתנהג רק בעקבותיה, כי אם אדם רוצה להשקיע, לקנות ולהרוויח אין בכך איסור, כפי שרבנו הורה לשואל הבא. יש לו פרנסה ברוח, ויש לו גם כסף נוסף שמרוויח ומניח את הכסף כפיקדון בגמ"ח (כפי שראוי לעשות) ועתה הזדמן לו נכס לקנות שיכניס לו הכנסה נאה, האם זו השתדלות יתרה. כי בניו עדיין קטנים. איך שירצה יעשה. מותר לו לקנות את הנכס.

החיים מלאים תמיהות, והפתרון לכל הספקות הוא "אני מאמין באמונה שלימה שהוא בורא ומנהיג לכל הברואים והוא לבדו עשה עושה ויעשה לכל המעשים". ולמעשה, כיצד להבין ואיך להתנהג? ראוי לשאול שאלת חכם, כפי השאלות והתשובות שנשאל רבנו. גן ילדים טוב שמצליח מאד, והנה לשנה זו לא נרשם אפילו אחד, ונוודע כי שכנה מקלקלת בידיים, על ידי שקרים. האם לדבר אתה קשות, ואולי בטובות, וישנה גם הצעה לדבר עם אביה שהוא מרבני העיר המפורסמים?

אני חושב שאין בכך תועלת. לא זו הסיבה, כך נרשם בשמים את פרנסתם וצערם לגבי שנה זו. אמרת. סיפר לי בן רבי יהודה פרידמן זצ"ל. כי לסבו דיברו שידוך והיה צריך לקחת על עצמו עול כספי כבד, ובנו ר"י זצ"ל שאל את המשגיח רבי יחזקאל מה לעשות.

המשגיח שאל אותו: האם הוא שכיר או עצמאי, וענה שהוא עצמאי, אמר לו המשגיח אם כן שיקח על עצמו ועם בטחון ה' יעזור. ושאלו למאי נפק"מ אם הוא שכיר או עצמאי. ענה לו המשגיח, לשכיר אין בטחון עמוק, כי סומך על 'ראש חודש געלט' (המשכורת הקבועה) משא"כ עצמאי הוא רגיל בביטחון אמת, ואז יעזור הנר לו ה'. והסוף שקיבלו פיצויים מאירופה וזה היה כפי הסכום שנזקק לו, ולכן, מאז, למרות הפסדים קיבל על עצמו להיות רק עצמאי.

היו הרבה סיפורים כאלו בהשגחה פרטית כאשר יש 'בטחון'. זכורני, שאבא ז"ל היה צריך להדפיס ספר מהקהילות יעקב, והיו חסרים לו 7 לירות. פלוני שידע שהקהילות יעקב לא יקח ממנו כסף, שלח על ידי אחר, והשליח אמר שזה מיהו הרוצה בעילום שם, אבא אמר לו: בעילום שם אינני לוקח וה' ישלח לי מה שצריך.

וכאשר רק יצא ההוא, נכנס רבי טוביה שכטר והביא בדיוק 7 לירות. אבא אמר אחר כך לשליח הנ"ל של הראשון, הנה אתה רואה - ה' שולח מה שצריך.

יש לי ב"ה גמ"ח ואנשים נותנים פיקדונות ואני עושה תנאי עם הלוח, שאם המפקיד ירצה את הכסף אני אבקש ממנו ויתן לי את הכסף מיד. הוי עובדא שהלוויתי לעני מרוד סכום כסף מפיקדונות של פלוני, ובאותו יום או למחרת המפקיד ביקש את הכסף, וריחמתי עליו כי רק כעת הלוויתי לו וכבר אקח ממנו, אמרתי לעצמי שאני כבר יראה להחזיר למפקיד את הכסף, ובו ביום הגיע מפקיד חדש והפקיד בדיוק סכום הנ"ל, וזה בזכות העני ההוא שה' ריחם עליו שלא יצטרך להחזיר.

כאשר דיברו בענין ביטוח בריאות לנוסעים לחו"ל (והמדובר היה בכסף קטן) אמר רבנו, אבא סיפר לי שכאשר התחיל ענין "ביטוח" שאלו את החפץ חיים האם לעשות, ואמר שאין זה בגדר השתדלות, ואח"כ זה כבר התפשט מאד, ואמר שאם כן זה עתה כמו לחם, אבל בביטוח של נוסעים וכי כולם עושים? אם לא כולם עושים אין חיוב. ש: ומה בכל זאת לעשות? ת: יהיה טוב גם ככה.

רגע של הכרעת חיים "יש קונה עולמו בשעה אחת" - בחדרו של גדול הדור.

ו' עש"ק האיזנו ד' תשרי תשס"ב. נכנס אברך בן עשירים שבתחילה היה לומד, ויצא לעבודה ולא מצא בה סיפוק, והוא מעוניין לחזור ללימוד, אבל הוא רגיל לחיות ברווחות, וביקש ברכה למעשהו זה לחזור ללימוד.

אמר לו רבנו, נגזר על תלמידי חכמים שילמדו מתוך צער. ושוב ביקש ואמר כי הוא רגיל ברווח. שאלו רבנו, אם אין אפשרות את שניהם יחד, מה אתה רוצה יותר - ללמוד או פרנסה? הוא השיב: ללמוד. אמר לו רבנו: אם כן, תהיה לך פרנסה.

(כל משאלותיך)

לעילוי נשמת הרה"צ ר' נתן ב"ר יעקב בליכר זצ"ל השו"ב דבני ברק
נלב"ע כ"ד סיון תשכ"ט תנצב"ה

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק